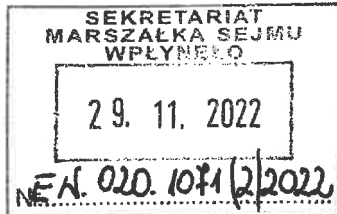

RADA GŁÓWNA
NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
PRZEWODNICZĄCY

Warszawa, 28 listopada 2022 r.

BM-WOG.002.118.2022

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

przekazuję opinię Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczącą rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw – **druk numer 2781**.

Założeniem i uzasadnieniem projektu nowelizacji ustawy (ustaw) jest doprecyzowanie przepisów w związku z wątpliwościami interpretacyjnymi, które pojawiły się na gruncie ich stosowania.

Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego podkreśla, że zdecydowana większość proponowanych zmian ma charakter redakcyjny i zmierza do usunięcia wątpliwości interpretacyjnych. W takim zakresie Rada przedstawione zmiany popiera.

Jednak część zmian – np. dotyczących rad uczelni – ma charakter istotnie zmieniający konstrukcję systemu zarządzania uczelniami i nie zgodny z deklarowanymi zamierzeniami i przesłankami nowelizacji ustawy. Jeszcze inna sytuacja dotyczy regulacji wprowadzanej art. 1 pkt 3 podpkt a nowelizacji, tj. zmiany granicy wieku osób będących organami, członkami organów lub ciał kolegialnych uczelni. Regulacja ta nie była zawarta w projekcie przesyłanym do konsultacji, nie mieści się w deklarowanym zakresie projektu, nie była dyskutowana, nie została oceniona z punktu widzenia skutków regulacji, natomiast została wprowadzona znienacka, już po zakończeniu prac w Komitecie Stałym RM.

Wobec poszczególnych zmian proponowanych w rozpatrywanej ustawie nowelizującej Rada formułuje następujące opinie.

Art. 1 pkt 1 – zmiana w art. 8 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej PSWiN) dotyczy poszerzenia o art. 180 katalogu przepisów, których nie stosuje się – o ile ustawa lub umowa między Radą Ministrów a władzami kościoła albo innego związku wyznaniowego nie stanowią inaczej – do uczelni i wyższych seminariów duchownych prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe, z wyjątkiem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Nowelizacja ta zmierza do usunięcia rozbieżności interpretacji pomiędzy art. 78 i 180. Art. 180 PSWiN dotyczy uwierzytelnienia dyplomów doktorskich i habilitacyjnych – jego wyłączenie jest związane z art. 15 ust. 2 Konkordatem między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską (28.07.1993 r.). Konkordat – jako umowa międzyrządowa, ma w systemie prawa wyższą pozycję niż inne ustawy, co Rada rozumie, jednak formułuje dwa komentarze: 1) przez 4 lata obowiązywania ustawy PSWiN uwierzytelnienie dyplomów obu stopni naukowych nadawanych przez *uczelnie kościelne* podlegało tym samym zasadom, jakie obowiązywały w uczelniach i instytucjach nie-kościelnych oraz 2) uwierzytelnianie dyplomów stopni naukowych powinno opierać się na jednolitych, powszechnych zasadach obowiązujących we wszystkich instytucjach systemu szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. ~~SR-LW~~ 020.308.5.2022

Data wpływu 29.11.2022

Art. 1 pkt 2 – poszerzenie art. 19 PSWiN o ust. 3 zakłada, że „w posiedzeniach rady uczelni uczestniczy z głosem doradczym przedstawiciel każdej działającej w uczelni zakładowej organizacji związkowej”. Proponowaną zmianę **Rada opiniuje negatywnie**. Organizacje związkowe uczestniczą w głosie doradczym w posiedzeniach senatów uczelni i mają prawo przedstawiania swojego stanowiska na tym forum. Mogą także, w świetle obowiązującego prawa, takie opinie przedstawiać radom uczelni, zaś rada uczelni ma prawo zaprosić na swoje posiedzenia dowolnych interesariuszy, w tym przedstawicieli związków zawodowych. Uzasadnienie zmiany jest nieprzekonujące – w uczelniach działają także inne reprezentacje ważnych grup społeczności akademickiej, na przykład samorząd doktorantów. Pełną dyskusję negatywnych konsekwencji wprowadzania proponowanej regulacji można znaleźć w opinii Ośrodka Współpracy Rad Uczelni z dnia 9 listopada 2022r. Należy podkreślić, że rola, kompetencje i skład rad uczelni zostały jasno określone w ustawie w rezultacie szerokiej dyskusji nad koncepcją nowego organu uczelni w ramach Kongresu Nauki Polskiej w latach 2017-2018. Proponowana nowelizacja ignoruje te ustalenia, dlatego **Rada Główna uważa, że w tym zakresie nie powinno dokonywać się zmian**.

Art. 1 pkt 3 podpkt a) – zmiana w art. 20 ust. 7 PSWiN (także przez odwołanie się w innych miejscach ustawy PSWiN) zmierza do podwyższenia z 67 do 70 lat i wyrównania wymagania wieku dla osób kandydujących do pełnienia funkcji w uczelni (rady uczelni, senatu, kolegium elektorów, innego statutowego organu uczelni publicznej) lub w federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz dla osób kandydujących do pełnienia funkcji w instytucjach i organach działających w ramach systemu szkolnictwa wyższego i nauki (PKA, RDN, RGNiSW, KEN). Zmiana ta nie była przedstawiana na żadnym etapie konsultacji i wykracza poza deklarowany zakres przedmiotowy nowelizacji. Argumentacja przedstawiona w uzasadnieniu projektu nie bierze pod uwagę odmiennego charakteru ról (np. zarządczych), sprawowanych organy lub przez osoby zasiadające w organach i gremiach kolegialnych uczelni w porównaniu z funkcjami instytucji działających w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Uzasadnienie nie odnosi się też w żaden sposób do argumentacji, przedstawianej przy uchwalaniu ustawy PSWiN, dotyczącej intencjonalnego zróżnicowania limitów wieku. **Rada uważa, że wprowadzanie tej zmiany w takim trybie jest pochopne i dlatego opiniuje ją negatywnie**.

Art. 1 pkt 3 podpkt b) – zmiana art. 20 PSWiN – poprzez dodanie ust. 5a – odbiera senatowi prawo odwołania członka rady uczelni z własnej inicjatywy, zawężając je wyłącznie do sytuacji kiedy wniosek o odwołanie wynika z decyzji innych organów (prokuratora lub samej rady uczelni). Jest to nielogiczne i całkowicie nieuzasadnione. Organ powołujący członków rady uczelni powinien mieć możliwość ich odwołania w sytuacji, kiedy dojdzie do wniosku że nie wypełniają oni właściwie swoich obowiązków, albo gdy ich działalność szkodzi uczelni. Zasada ta dotyczy wszystkich organów uczelni (np. kolegium elektorów może odwołać rektora oraz członka senatu), a proponowany przepis bezzasadnie ogranicza autonomię uczelni. **Proponowaną nowelizację Rada opiniuje zdecydowanie negatywnie**.

Art. 1 pkt 4-6 Rada opiniuje pozytywnie.

Art. 1 pkt 7 – proponowana zmiana art. 32 ust. 1 PSWiN zmierza do ograniczenia zakazu zatrudnienia w administracji publicznej przy zasiadaniu w statutowych organach uczelni o charakterze kolegialnym (np. rada dyscypliny) albo sprawowania funkcji takich organów o charakterze jednoosobowym (np. dziekan będący organem na podstawie statutu). Rozpatrywane ograniczenie ma na celu zapewnienie, że organy autonomicznej uczelni pozostają niezależne od administracji publicznej i eliminację możliwych konfliktów interesów lub zobowiązań. Zdaniem Rady dotychczasowa regulacja jest zasadna i powinna zostać utrzymana ponieważ jej istotne przesłanki nadal zachowują swoją aktualność, dlatego **Rada opiniuje tę zmianę negatywnie**.

Art. 1 pkt 8-15 Rada opiniuje pozytywnie.

Art. 1 pkt 16 – zmiany art. 116 PSWiN dotyczą uznania za równoważne stopni i tytułów uzyskanych za granicą na podstawie umów międzynarodowych i lub postępowania nostryfikacyjnego. Nowelizacja zakłada odejście od obowiązujących zasad w tym zakresie wymogów formalnych wobec osób posiadających *znaczące osiągnięcia naukowe, artystyczne lub dydaktyczne*. Podzielając przesłanki i dążenie do umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce **Rada zwraca uwagę** na ryzyko daleko posuniętej dowolności oceny osiągnięć jako *znaczących*.

Art. 1 pkt 17-20 Rada opiniuje pozytywnie.

Art. 1 pkt 21 – nowelizacja art. 182 ust. 7 PSWiN zmierza do doprecyzowania obowiązków związanych z pokryciem kosztów postępowania awansowego nauczyciela akademickiego lub pracownika naukowego zatrudnionego jednocześnie w więcej niż jednym podmiocie systemu nauki. Zmianę tę **Rada opiniuje pozytywnie, jednocześnie zwracając uwagę**, że systemowe pokrywanie takich kosztów centralnie w ramach odpowiednio zwaloryzowanego budżetu RDN spowodowałoby, że tego typu kazuistyczne regulacje w ustawie w ogóle byłyby zbędne. Należy przy tym zauważyć, że przedstawione przez wnioskodawcę uzasadnienie jest niepoprawne, ponieważ wysokość przyznawanej uczelni subwencji nie jest powiązana z liczbą postępowań awansowych.

Art. 1 pkt 22-23 Rada opiniuje pozytywnie.

Art. 1 pkt 24 – projekt nowelizacji zakłada rozszerzenie art. 189 PSWiN o procedurę zażaleniową w sytuacji odmowy podmiotu doktoryzującego wszczęcia postępowania doktorskiego. Propozycję tę **Rada opiniuje pozytywnie równocześnie poddając pod rozważenie** wprowadzenie podobnej regulacji wobec postępowania habilitacyjnego.

Art. 1 pkt 25-32 Rada opiniuje pozytywnie.

Art. 1 pkt 33-41 – zmiany w artykułach PSWiN: 220 – 240 dotyczące postępowań habilitacyjnych i uprawnień RDN **Rada opiniuje pozytywnie. Jednocześnie Rada wyraża negatywną opinię** na temat pozostawienia w ustawie zróżnicowania obowiązku prowadzenia kolokwium habilitacyjnego dla obszarów nauk humanistycznych, społecznych i teologicznych oraz dla pozostałych obszarów nauk. Zdaniem Rady przeprowadzenie publicznego kolokwium habilitacyjnego powinno być obowiązkowe we wszystkich przypadkach, inaczej prowadzi to do kuriozalnej sytuacji w której członkowie organu nadającego stopień (oraz szerzej – instytucji wydającej dyplom) nie mają uprawnień do bezpośredniego zapoznania się z ocenianą osobą, jej osiągnięciami oraz kompetencjami do pełnienia funkcji samodzielnego pracownika naukowego. Przedstawione uzasadnienie dla nieuwzględnienia wielokrotnie zgłaszanego przez środowisko naukowe postulatu o jednolity obowiązek przeprowadzania kolokwium habilitacyjnego jest całkowicie nieprzekonujące – liczba cytowani, forma publikacji czy stopień umiędzynarodowienia nie stanowią o wartości prac przedstawianych jako podstawa postępowania habilitacyjnego.

Art. 1 pkt 42-45 – proponowane zmiany w artykułach 323 – 328 PSWiN Rada opiniuje pozytywnie z wyjątkiem art. 328 ust. 4 przewidującego nadanie uprawnień do postępowań nostryfikacyjnych w dyscyplinie nauki teologiczne UP JP II. Rada uważa, że uzasadniane obecnym stanem prawnym zróżnicowanie uprawnień do nostryfikacji dyplomów jest systemowo nieuzasadnione, a wymagania PSWiN dotyczące warunków (posiadanie kategorii naukowej A lub A+), powinny być spełnione przez wszystkie uczelnie nostryfikujące i dlatego **opiniuje zmianę w art. 1 ust 45 podpkt b) negatywnie**.

Art. 1 pkt 46-50 Rada opiniuje pozytywnie.

Art. 2 i art. 3 Rada opiniuje pozytywnie.

Na zakończenie przedstawionej opinii Rada formułuje szerszą uwagę. Projekt ten jest już 10. nowelizacją tekstu jednolitego ustawy 2,0, dokonaną w samym tylko roku 2022, a 25. zmianą od czasu wejścia ustawy z dn. 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a część przepisów nowelizujących nie jest spójna z systemowymi zasadami ustawy PSWiN. Stabilność prawa jest wartością znaczącą dla sprawnego funkcjonowania państwa i wszystkich jego części i sektorów, w tym także dla systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Rada apeluje o racjonalne, rzetelne, wyważone i wszechstronne dyskutowanie sensu i zasadności wprowadzanych zmian ustawowych.

Z wyrazami szacunku

Marcin Pałys
Marcin Pałys
2022.11.28
20:31:52 +01'00'

Prof. Marcin Pałys